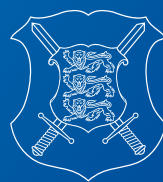

Eesti riigikaitse 2007–2011

KAITSEMINISTERIUM

Eesti sai laiapõhjalise riigikaitse strateegia	4
Valitsus kinnitas „Sõjalise kaitse arengukava 2009–2018“	6
Hakkas kehtima Kaitseväe korralduse seadus	7
Eesti panustas senisest enam rahvusvahelistesse operatsioonidesse	8
Ajateenistus on jätkuvalt populaarne	9
Kaitseväelased said täiendavad sotsiaalsed tagatised	10
Valmis Ämari lennuvälja liiklusala	11
Kaitsekulutuste määr on järjepidevalt tõusnud	12
Kaitsealased hanked toimusid hoolimata majanduskriisist	13
Kõik kaitseväe harjutusväljad on asutatud	14
Reservväelaste õppekogunemised said uue hingamise	15
Kaitseliidu varustatus paranes oluliselt	16
Moodustati Kaitseliidu küberkaitseüksus	17
Suurenes riigikaitseõpetust õpetavate koolide arv	17

Hea riigikaitsehuviline!

Eesti Vabariigi põhiseaduse järgi on Eesti riigi peamine ülesanne tagada eesti rahvuse, keele ja kultuuri kestmine. Selle ülesande täitmise vältimatuks eelduseks on Eesti riigi julgeolek. Taasiseseisvumisest alates on Eesti riigikaitset järjekindlalt arendatud. Viimase nelja aastaga lisime sellele tööle veel ühe olulise peatüki. See trükkis toob teieni riigikaitse olulisemad arengud aastatel 2007–2011.

Eesti liitumine NATO ja Euroopa Liiduga 2004. aastal tähendas Eesti jaoks väga kindlat julgeolekugarantiid, mis andis enesekindluse planeerida Eesti riigikaitset senisest kaugema ja selgema perspektiiviga. 2007. aastal oligi meie kõige tähtsamaks väljakutseks kujundada tõsiseltvõetav ja usaldusväärne riigikaitseüsteem, mis on NATO ja Euroopa Liidu liikmesriigi vääriiline.

Keskendumine Kaitseministeeriumi valitsemisalas eelkõige pikaajalise, stabiilse ning nii sisemiselt kui ka väliselt usaldusväärse riigikaitseüsteemi ülesehitamisele. See tähendas ka koostöö tõhustamist ministeeriumi ja meie valitsemisala asutuste vahel. Mul on hea meel tõdeda, et koostööle keskendumine on vilja kandnud ning pikaajaline sihiseade ennast õigustanud.

Ükski saavutus Eesti riigikaitstes ei oleks aga viimase nelja aasta jooksul olnud võimalik ilma Kaitseväe juhataja kindralleitnant Ants Laaneotsa, Kaitseliidu ülema kolonelleitnant Raivo Lumiste, Teabeameti peadirektori Tarmo Türksoni, Kaitseressursside Ameti peadirektori Kairi Rikko, aga ka Kaitseministeeriumi kantslerite Lauri Allmanni, Riho Terrase ja viimasel ajal Mikk Marrani panuseta. Olen neile selle pühendumuse eest tänulik. Samuti tänan tehtu eest kõiki teisi Kaitseministeeriumi valitsemisala töötajaid ning soovin neile ka edaspidiseks edu ja tulemuslikku tööd riigikaitse edendamisel. Vähetähtis pole olnud ka sisuline koostöö valitsuskoalitsioonis ja Riigikogu riigikaitsekomisjonis. Tänud neilegi!

Kaitseminister Jaak Aaviksoo
2011. aasta veebruaris

Eesti sai laiapõhjalise riigikaitse strateegia

2010. aasta lõpus kinnitas Vabariigi Valitsus Eesti riigikaitse strateegia, mis on alusdokument riigikaitse detailsemaks planeerimiseks.

Esimese strateegilise alusdokumendina käsitleb see strateegia riigikaitset laiemalt kui pelgalt sõjaline kaitse. Riigikaitse strateegia vahetas välja seni kehtinud sõjalise kaitse strateegilise kava, mis keskendus eelkõige Eesti sõjalisele kaitsmisele. Uue strateegia järgi on aga riigi kaitsmine kõikide olulisemate Eesti riigiasutuste ülesanne, milleks tuleb valmistuda juba rahuajal.

STRATEEGIA JÄRGI ON RIIGIKAITSE PEAMISED TEGEVUSSUUNAD:

- SÕJALINE KAITSE;
- TSIIVILSEKTORI TOETUS SÕJALISELE KAITSELE;
- RAHVUSVAHELINE TEGEVUS;
- SISEJULGEOLEKU TAGAMINE;
- ÜHISKONNA ELUTÄHTSATE TEENUSTE TOIMIMISE KINDLUSTAMINE;
- PSÜHHOLOOGILINE KAITSE.

Sõjaline kaitse

Senises riigikaitsetegevuses on just sõjalisele kaitsele enim tähelepanu pööratud. Sõjalise kaitse arendamisega tegelevad igapäevaselt nii Kaitseministeerium kui ka Kaitsevägi ja Kaitseliit. Kusjuures nii esmase iseisva kaitsevõime kui ka NATO kollektiivkaitse osas on meil praeguseks selged eesmärgid, läbitöötatud arengukavad ning plaanid, kuidas sõjalist kaitset võimaliku ohu korral rakendada.

Tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele

Võimaliku Eesti-vastase rünnaku korral vajab sõjaline kaitse tsiviilsektori mitmekülgset toetust: inimesi ja vahendeid, mis rahuajal toimivad tsiviilühiskonna osana, kuid sõjaajal peavad toetama reservarmee põhimõttel üles ehitatud kaitseväge. Peamiselt on tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele tagatud mobilisatsiooni, lepinguliste suhete ja sund-

koormiste kaudu. Vajaminevatest tsiviilvahenditest ülevaate saamine on Kaitseministeeriumile jõukohane ülesanne, kuid tsiviilvahendite kasutamine nii, et ülejäänud riigi funktsioonid võimalikult vähe kahjustada saaksid, nõuab tihedat ametkondadevahelist koostööd.

Rahvusvaheline tegevus

Tänapäevases julgeolekukeskkonnas võib sündmuste käik tingida vajaduse töötada efektiivselt ja koordineeritult küber- ja propagandarünnakute kiuste. See eeldab nii vajalike kontaktide kui ka asjakohaste toimingute väljatöötamist. Enamgi – rahvusvaheline tegevus, mille eest kannab põhivastutust Välisministeerium, peab käima ühte jalga riigikaitse muude valdkondadega.

Sisejulgeoleku tagamine

Sisejulgeoleku tagamine riigikaitse mõttes eristub sisejulgeoleku tagamisest rahuajal. Eesti-vastase rünnaku korral peavad sisejulgeoleku eest vastutavad asutused arvestama rahuajast erineva olukorraga, mis nõuab teistsuguseid võimeid ning teistsugust tegevust.

Elutähtsate teenuste toimimise kindlustamine

Riigikaitse mõttes tähendab elutähtsate teenuste toimimise kindlustamine olemasoleva kriisiohjesüsteemi väljaarendamist ka sõjaajaks. See hõlmab elutähtsate teenuste nimekirja koostamist sõjaaja konteksti arvestades ning süstematiseeritud tegevust, et saavutada riigi ja ühiskonna suurem valmisolek nende teenuste toimimise tagamiseks ka Eesti-vastase rünnaku korral ja selle ajal.

Psühholoogiline kaitse

Psühholoogiline kaitse on riigiasutuste koordineeritud tegevus selleks, et vältida paanika ja väärkuulduste teket ning neutraliseerida vaenulikkumõjutustegevust. Samal ajal tuleb suurendada elanike kaitsetahet, tõhustada rahvusvahelist teavitustegevust, tagada elanike kiire informeerimine kriisi- ja sõjaolukorras ning tõsta elanike teadmisi ja oskusi toimetulekuks kriisi korral.

Valitsus kinnitas „Sõjalise kaitse arengukava 2009–2018“

2009. aasta alguses kinnitas Vabariigi Valitsus Kaitseministeeriumi ja Kaitseväge Peastaabi koostöös valminud Eesti sõjalise kaitse arengukava, mis seab paika Eesti Kaitseväge peamised arengusuunad järgmise aastakümne jooksul.

Strateegilise ohuhinnangu ja ohustsenaariumide põhjal ei ähvarda Eestit kui NATO liikmesriiki praeguses julgeolekukeskkonnas laialatusliku sõjalise kallaletungi oht. Küll aga näitavad ohustsenaariumid, et on olemas mitu tegevuskäiku, mille korral peab Eesti olema valmis rakendama Kaitseväge ja Kaitseliitu oma julgeoleku tagamiseks.

Arengukava esitab selge arusaama, kuidas peaks olema üles ehitatud Eestile sobilik kaitseplaneerimise mudel, mis arvestab ühelt poolt Eesti kui väikeriigi eripärasid ning teiselt poolt vajadust olla koostegutsemisvõimeline meie liitlastega ühiste väärtuste kaitseks.

Kümneaastane arengukava:

- Üheks olulisemaks prioriteediks on **juhtimis-, luure-, seire- ja sidesüsteemide arendamine**, et kaitseväel oleks adekvaatne pilt lahinguväljal toimuvast ning samas tänapäevane sidesüsteem üksuste juhtimiseks.
- Jätkatakse investeringuid, et õhukurvet oleks võimalik ellu viia **Ämari Lennubaasis baseeruvate hävitajatega**.
- Arendatakse välja keskmaa-õhukaitsevõime, et vajaduse korral tagada strateegiliselt oluliste piirkondade õhukaitse. Selleks **hangitakse vajalikud raketisüsteemid**.
- Arendatakse välja **kõrgvalmidusega jalaväebrigadid** maismaa-operatsioonide jaoks.
- Suurendatakse oluliselt reservõppekogunemiste mahtu ning **korrastatakse reservi arvestus- ja mobilisatsioonisüsteemi**.
- Hangitakse **transpordikoptereid**, millega saab rahuajal transportida kiirreageerimisüksusi, teha vaatlus- ja tuvastuslende ning korraldada meditsiinilisi evakuatsioone.

- Arendatakse mehhaniseeritud üksusi, mille ülesandeks on maismaaoperatsioonide toetamine. See tähendab **tankide või jalaväe lahingumasinate soetamist** vähemalt ühe pataljoni jaoks vajalikus mahus.
- Hangitakse **kiirkaatreid territoriaalvete kaitse tugevdamiseks** ja mere-seire tõhustamiseks, samuti arendatakse mereväe juhtimisvõimet ning kalda ja laeva vahelisi sidesüsteeme.
- 2018. aastal on arengukava järgi Kaitseväe rahuaegne koosseis kuni 4000 kaitsevaelast. Kaitseväe **sõjaaja suurus on kuni 25 000 kaitsevaelast**, millele lisanduvad Kaitseliidu baasil moodustatud üksused.
- Arendatakse välja kõik kaitseväe harjutusväljad ja kaitseväe linnakud ning Kaitseliidu malevate staabihooned.

Hakkas kehtima Kaitseväe korralduse seadus

Kaitseväe korralduse seadusega korrastati kogu kaitsevaldkonna toimimist. Seadus muutis Kaitseväe üheks valitsus-asutuseks ning määras Kaitseväe ülesanded, struktuuri, juhtimise ning jõu kasutamise alused.

EESTI VABARIIGI PÕHISEADUS: § 126. RIIGIKAITSE KORRALDUSE SÄTESTAVAD RAHUAJA RIIGIKAITSE SEADUS JA SÕJAAJA RIIGIKAITSE SEADUS. EESTI KAITSEVÄE JA RIIGIKAITSEORGANISATSIOONIDE KORRALDUSE SÄTESTAB SEADUS.

Kuni 2009. aastani oli see põhiseaduse paragrahv erinevatel põhjustel täitmata ning kaitseväe ülesehitust reguleeriti valitsuse määrusega.

1. jaanuaril 2009. aastal hakkas kehtima Kaitseväe korralduse seadus, mille järgi:

- Kaitsevägi on Kaitseministeeriumi valitsemisalasse kuuluv valitsus-asutus, mille põhiülesanne on riigi sõjaline kaitsmine ja osalemine kollektiivses enesekaitstes.

- Kaitseväe struktuuriüksusteks on eraldiseisvad staabid (Kaitseväe Peastaap, Maaväe Staap, Mereväe Staap ja Õhuväe Staap); väeüksused (maaväes brigaad ja pataljon, mere- ja õhuväes divisjon ning baas); Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused; Sõjaväepolitsei ja Kaitseväe Logistikakeskus.
- Kaitseväe juhataja allub kaitseministrile.
- Kaitsevägi võib jõudu kasutada järgmistel juhtudel:
  - sõjaseisukorra ajal,
  - rahuajal väljastpoolt Eestit Eesti riigi vastu suunatud ründe tõrjumiseks,
  - tsiviilõhusõiduki tekitatud ohu tõrjumiseks,
  - rahvusvahelises sõjalises koostöös,
  - kaitsevädistsipliini tagamisel Kaitseväe julgeolekualal,
  - eriolukorra või erakorralise seisukorra ajal,
  - julgeolekuala või seal viibiva kaitsevaelase vastu suunatud ründe tõrjumiseks,
  - loata julgeolekualal viibiva isiku kinnipidamiseks ja tema isiku ja asjade läbivaatamiseks.

Eesti panustas senisest enam rahvusvahelistesse operatsioonidesse

Eesti kaitsevaelased on osalenud NATO juhitud operatsioonil Afganistanis alates 2003. aastast.

2009. aasta oli Eesti kaitsevæele Afganistanis märkimisväärne, sest aasta teisel poolel (juulist detsembrini) osales Afganistani-operatsioonil ajutiselt ühe kompanii asemel kaks. Sellega tõusis meie panus NATO missioonil 280 kaitsevæelase ni, mis on aegade jooksul suurim välisoperatsioonil viibiv Eesti kontingent.

Eesti sõdurid on oma teenistusega rahvusvahelistes operatsioonides saavutanud heade sõjameeste maine, neid sooviks oma ridades näha iga Afganistanis sõdiv NATO riik. Eesti nähtavus ja tõsiseltvõetavus Afganistanis lisab kaalu Eesti häälele NATOs. Oleme ennast näidanud rahvusvahelise kogukonna usaldusväärse liikmena, kes pole ainult julgeoleku tarbija, vaid ka rahvusvahelise julgeolekukorra lahenduste pakkuja.

Kui Eesti missioon Afganistanis rahu tagamisel ja riigi stabiliseerimisel veel jätkub, siis Iraagis oli julgeolekuolukord 2009. aasta alguseks piisavalt stabiilne selleks, et lõpetada Iraagi-missioonil Eesti osalemine lahinguüksustega. Viimase lahinguüksuse lahkumise järel jätkub koostöö Iraagis Eesti staabiohvitseridega, kes osalevad Iraagi sõjaväe väljaõpetamisel.

Eesti kaitsevälaste osalemine rahvusvahelistes operatsioonides 2010. aastal

Operatsioon	Mille raames	Riik	Üksused	Arv
NATO reageerimisjõud (NRF)	NATO		Miinijahtija „Admiral Cowan“	38
Rahvusvahelised julgeolekuabi-jõud (ISAF)	NATO	Afganistani Islami-vabariik	jalaväekompanii, logistiline toetusüksus, miinipildujarühm, isetehtud lõhkekehade kahjutustamise meeskond, Eesti diplomaati turvav lähikaitsemeeskond staabiohvitserid	160
NATO väljaõppemissioon (NTM-I)	NATO	Iraagi Vabariik	staabiohvitser	1
Kosovo rahuvalvejõud (KFOR)	NATO	Kosovo Vabariik	staabiohvitser	1
EUFOR–ALTHEA	Euroopa Liit	Bosnia ja Hertsegoviina	staabiohvitser	2
UNTSO	ÜRO	Liibanon, Süüria	sõjaline vaatleja	1
Kokku				203

Ajateenistus on jätkuvalt populaarne

Toetus ajateenistusele on Eestis jätkuvalt suur – nii avalik arvamus kui ka noormehed ise peavad ajateenistuse läbimist vajalikuks. Ajateenistusest kõrvalehoidmisse suhtutakse negatiivselt.

Viimase nelja aasta jooksul on Kaitseressursside Ameti arstlikud komisjonid määranud ligi 50 000 kutsealuse tegevteenistuskõlblikkuse. Selle aja jooksul on ajateenistusse asunud üle 11 000 kutsealuse.

Eesti noorte teadlikkus ajateenistuse vajalikkusest ja kasulikkusest on viimase nelja aasta jooksul oluliselt kasvanud. Samuti on hakatud hindama kaitseväelase elukutset. Sellele on kaasa aidanud Kaitseressursside Ameti süsteemne töö kutsealuste teavitamisel ning keskse värbamissüsteemi loomine. Teadlikkuse kasv on kaasa toonud noormeeste kaitsetahte suurenemise, mille tõestuseks on vabatahtlikult ajateenistusse tulla soovijate arvu suurenemine ning ajateenistusse mitteilmunud kutsealuste vähenemine.

Kaitseväelased said täiendavad sotsiaalsed tagatised

2009. aastal hakkasid kehtima täiendavad tagatised teenistusülesannete täitmisel vigastada saanud kaitseväelastele.

2008. AASTA OKTOOBRI SÕLMITUD RAAMLEPINGUGA ON KAITSEVÄE PEAMISEKS EESTI-POOLSEKS PARTNERIKS RASKELT VIGASTADA SAANUD KAITSEVÄELASTE RAVI KORRALDAMISEL AS IDA-TALLINNA KESKHAIGLA. MAAILMATASEMEL PROTEESIDE VALMISTAMISEL TOETUB KAITSEVÄGI PEAMISELT SUURBRITANNIA HEADLEY COURTI TAASTUSRAVIKESKUSELE.

Rahvusvaheliste sõjaliste operatsioonidega kaasnevate suurte riskide ja reaalse ohu märkimisväärse suurenemise kompenseerimiseks otsustati täiendada juba olemasolevaid ja lisada ka täiesti uusi sotsiaalseid tagatisi kaitseväelastele.

Kaitseväelaste endi soovitude järgi väljatöötatud sotsiaalsete tagatiste pakett kindlustab kõikidele teenistusülesannete täitmisel vigastada saanud kaitseväelastele põhjalikud rahalised hüvitised, maailmatasemel tasuta arstiabi ja sotsiaalsed tagatised elu ja karjääri jätkamiseks.

Vigastatud kaitseväelased võivad arvestada järgmiste tagatistega:

- Kõik vajalikud tervishoiuteenused ja ravimid tagatakse riigi kulul elukestvalt, ka juhul kui kaitseväelane teenistusest vabastatakse.
- Välislahetustasu makstakse missiooniperioodi lõpuni.

- Perekonnale on tagatud sõidu- ja majutuskulud vigastatud kaitsevälase külastamiseks välisriigis haiglaravil viibimise ajal.
- Püsiva töövõimetuse korral ettenähtud ühekordsed toetused on varasemast suuremad.
- Õigus kasutada tööandja eluruumi säilib kuni kolme aasta jooksul. Kaitsevälase hukkamise korral laieneb see õigus ka perekonnale.
- Riik hüvitab õppemaksu uue eriala omandamiseks sõltuvalt töövõime-tuse ulatusest, kui õpinguid alustatakse kahe aasta jooksul alates teenistusest vabastamisest.
- Ravijärgse puhkuse periood pikenes kolmelt kuult kuuetele kuule, mis võimaldab teenistussuhet jätkata vähemalt ühe aasta jooksul arvates vigastada saamisest.
- Kaitsevälased saavad ise määrata, kellele makstakse välja nende hukkamise korral ettenähtud ühekordne toetus.

Valmis Ämari lennuvälja liiklusala

2010. aasta septembris valminud Ämari lennuvälja liiklusala tähistab Ämari lennuvälja renoveerimise kõige mahukamate tööde lõppu. Liiklusala renoveerimistööde käigus uuendati ja ehitati lennurada, perroonid, ruleerimisteed, valgustussüsteem, püüdsüsteemid ja sadeveepuhasti. NATO rahastas liiklusala renoveerimist 57% ulatuses.

NATO TARISTU OLEMASOLU UUTES LIIKMESRIIKIDES EDASTAB TUGEVA SÕNUMIT KOLLEKTIIVSE KAITSE TOIMIMISEST NING KINNITAB NATO KOHALOLEKUT.

2012. aastal on Ämari lennuväli Balti riikide moodsaim ja võimsaim sõjavälenuväli, mis on valmis vastu võtma NATO liitlaste lennukeid. Pärast lennuvälja täielikku valmimist saab Ämaris baseeruda kuni eskadrilli jagu liitlaste lennukeid. Lennuväli on võimeline ööpäevas vastu võtma kuni 1000 tonni veoseid. See parandab oluliselt nii Eesti kui ka teiste Balti

riikide õhuruumi kaitstust ning võimaldab vajaduse korral transportida õhu kaudu Eestisse suures mahus abivägesid ja varustust.

Ämari lennuvälja rekonstrueerimine on esimeseks suuremaks NATO julgeolekuinvesteeringuks Balti riikides. Lennuväli renoveeritakse peamiselt NATO kaasinvesteeringuga projektide kaudu, mis moodustavad kõigist lennuvälja renoveerimisprojektidest 78%.

Kaitsekulutuste määr on järjepidevalt tõusnud

NATO lähtub põhimõttest, et iga liikmesriigi julgeolek sõltub kõikide liikmete julgeolekust. Kui kas või ühe liikmesriigi julgeolek on ohus, puudutab see ka kõiki teisi.

NATO soovituslik suunis on, et iga liikmesriigi kaitsekulutused moodustaksid 2% SKPst, mis aitab jagada ühist vastutust julgeoleku tagamisel. Eesti kaitsevõime tagamiseks on oluline jätkata kaitsekulutuste mahu suurenemist nii, et kaitsekulutused moodustaksid 2% SKPst.

Kui 2006. aastal olid kaitsekulutused veel pisut alla 1,5% SKPst, siis nüüd on need kasvanud 1,8% tasemest kõrgemale. 2011. aasta riigieelarves kavandatakse kaitsekulutuste tasemeks 1,9% SKPst ning 2012. aastal peaks see tase jõudma 2%ni.

Viimasel kahel aastal kogu maailma tabanud majanduskriis sundis ka Eestit oma kaitsekulutusi kärpima, kuid 2010. aasta umbes nelja miljardi krooni suurune kaitse-eelarve võimaldas täita suurema osa nii riigisisest kui ka rahvusvahelist ülesannet, ilma et oleks pidanud tegema liigselt kompromisse.

Aasta	Kaitsekulutuste osakaal SKT-st	Kaitseministeeriumi eelarve
2007	1,74%	4 253 140 625 kr (271 825 228 eurot)
2008	1,84%	4 673 135 000 kr (298 667 761 eurot)
2009	1,86%	4 407 704 260 kr (281 703 645 eurot)

Kaitsealased hanked toimusid hoolimata majanduskriisist

Alates 2007. aastast on korraldatud ja algatatud terve rida hanked, mis aitavad meie riigikaitset tugevamaks muuta.

Mereväe uued miinijahtijad

Kaitseministeerium ostis 2006.–2008. aastal Suurbritannialt kolm Sandown-klassi miinijahtijat, mis on võimaldanud Eesti mereväelastel osaleda rahvusvahelistel õppustel ning puhastada Eesti veekogud sõdadest jäänud miinidest. Kolme aluse koguhind on 800 miljonit krooni (u 51 miljonit eurot), milles on ka laevade remondi- ja hooldustööd ning meeskonnaliikmete väljaõpe Suurbritannias.

Lähimaa õhutõrjesüsteem

2007. aastal sõlmis Eesti lepingu Mistral-tüüpi lähimaa õhutõrjesüsteemi hankimiseks. Õhutõrjesüsteemi viimased osad jõudsid Eestisse 2010. aastal. Kogu süsteem koosneb lisaks õhutõrjeraketitele ja nende laskeadeldistele ka radaritest ja juhtimissüsteemidest. Mistral-tüüpi lähimaa õhutõrjesüsteem on mõeldud peamiselt vahetult lahinguvälja kohal lendavate lennuvahendite hävitamiseks. Hankega tagatakse tasemel ja nüüdisaegne lähimaa õhutõrje 1. Jalaväebrigadile. Hanke kogumaksumuks kujunes ligi miljard krooni (üle 63 miljoni euro) ning sellega kaasnes tootjafirmadele kohustus teostada Eestist vastuoste.

Keskmaaradarid

2009. aastal sõlmis Kaitseministeerium koos Soomega ühise hanke kolme-dimensiooniliste keskmaa õhuseireradarite hankimiseks. Eesti hangitavad kaks radarit lähevad maksma ligi 22,6 miljonit eurot. Radarite eest tasutakse osade kaupa kuni 2014. aastani. Hangitavad radarid Thales-Raytheon Systems Ground Master 403 on võimelised õhusõidukeid avastama kuni 470 kilomeetri kauguselt ja kuni 30 kilomeetri kõrguselt. Need kaks Lääne- ja Lõuna-Eestisse paigutatavat radarit täiendavad Virumaal Kellaveres paiknevat keskmaaradarit, millega luuakse kokkuvõttes terviklik õhuseirepilt kogu Eesti ja ka Eestit ümbritsevast õhuruumist.

Automaatide moderniseerimine

2008. aastal alustas Kaitseministeerium kaitseväe automaatide Galil ja AK-4 moderniseerimist, varustades automaadid tänapäevaste lisaseadmetega ning uut tüüpi sihikutega. Eesti kaitseväelaste kasutuses on nüüd üle kahe ja poole tuhande kõigile tänapäeva standarditele vastava automaadi.

Kaitseväe sõidukipargi täiendamine

2007.–2010. aastatel jätkas Kaitseministeerium 2004. aastal käivitatud programmi Saksamaalt ja Hollandist vähekasutatud sõjaväesõidukite hankimiseks. Kokku on nende aastate jooksul kaitseväe rahu- ja sõjaajaüksuste varustamiseks hangitud üle 2000 erineva veoki, maasturi ja logistikasõiduki. Kõik hangitud sõidukid on vähekasutatud ning väikese läbisõiduga. Nende hangetega on maksumaksjale kokku hoitud sadu miljoneid kroone, mis muidu oleksid kulunud samaväärsete uute sõidukite hankimisele.

Uued soomukid

2010. aastal sõlmis Kaitseministeerium lepingu Hollandiga, et hankida Eesti Kaitseväele 81 soomustransportööri SISU XA-188. Uutel soomukitel on seni kasutusel olnud soomukitest tunduvalt parem soomuskaitse, mis kaitseb nii käsituliirelvade tule kui ka miinide ja improviseeritud lõhkekehade vastu. Soomukid maksavad kokku 320 miljonit krooni (u 20,5 miljonit eurot).

Kõik kaitseväe harjutusväljad on asutatud

Aastatel 2008–2009 asutas valitsus ametlikult kõik kuus kaitseväe harjutusvälja – lisaks varem asutatud Kaitseväe Keskpõlvüoonile ka Nursipalu, Sirgala, Kikepera, Klooga ja Männiku harjutusväljad. Harjutusväljade peamine ülesanne on Kaitseväe ja Kaitseväe väljajõppe tagamine.

Harjutusväljad on hädavajalikud selleks, et kõik Eesti kaitseväelased saaksid võimalikult realistliku väljaõppe. Nii nagu näiteks autosõitu pole

võimalik selgeks saada ilma õppesõitudeta liikluses, korraldatakse ka suurem osa kaitseväelaste väljaõppest maastikul võimalikult reaalsetes oludes, kasutades kõiki kaitseväes kasutusel olevaid relvi.

Harjutusväljade asukohad on määratud väljaõppekeskuste paiknemise järgi ning neil saab vajalikke lahinglaskmisi harjutada kuni rühma suuruse üksus.

Harjutusväljadel kehtib väljaõppe ajal liikumispiirang. Harjutusvälja piirkonna elanikele antakse võimalikult varakult teada harjutuste toimumise ajagraafik ning ülevaade kavandatavast tegevusest.

Eriti suurt tähelepanu pööratakse loodusväärtuste ja keskkonnatingimuste säilimisele. Enne harjutusvälja kasutuselevõttu tehakse ulatuslikud keskkonnauuringud.

KAITSEVÄE HARJUTUSVÄLJAD:

- KAITSEVÄE KESKPOLÜGOON (KUUSALU VALD, HARJUMAA, U 12 000 HA) – KAITSEVÄE KESKPOLÜGOON ON AINUS HARJUTUSVÄLI EESTIS, KUS SAAB KORRALDADA LAHINGLASKMISI KUNI KOMPANII SUURUSELE ÜKSUSELE.
- NURSIPALU HARJUTUSVÄLI (RÕUGE JA SÕMERPALU VALD, VÕRUMAA, 3134 HA)
- SIRGALA HARJUTUSVÄLI (VAIVARA VALD, IDA-VIRUMAA, U 2790 HA)
- KLOOGA HARJUTUSVÄLI (KEILA VALD, HARJUMAA, 987 HA)
- MÄNNIKU HARJUTUSVÄLI (SAKU VALD, HARJUMAA, 1246 HA)
- KIKEPERA HARJUTUSVÄLI (SURJU VALD, PÄRNUMAA, 846 HA)

Reservväelaste õppekogunemised said uue hingamise

2008. aastal käivitati varjusurmas olnud reservväelaste õppekogunemised, kus aastaid tsiviilelus olnud reservväelased saavad värskendada oma sõjaväelisi oskusi.

Õppekogunemised aitavad tagada sõja-aja üksuste võitlusvõime mobiilsatsiooni korral. Hästi töötav reservväelaste õppekogunemistele kutsumise

süsteem võimaldab suurendada Kaitseväe sõja-aja operatiivstruktuuri 25 000 kaitsevaelaseni, millele lisanduvad Kaitseliidu üksused.

Aasta-aastalt on reservõppekogunemistel planeeritud osalejate arvu tõstetud ning iga aasta on paranenud ka õppekogunemistele kutsutud osalejate protsent. See on kindel märk õppuste vajalikkuse tunnetamises. Viimase nelja aasta jooksul on õppekogunemistel osalenud üle 6000 reservväelase.

Kaitsevägi on üles ehitatud reservarmee põhimõttel, mis tähendab, et riigi kaitseväe põhijõu moodustavad reservis olevad sõjaliselt väljaõpetatud üksused.

Aasta	Väljastatud kutsed	Osalejate arv	Osakaal kutsututest
2007	1044	515	49%
2008	2149	1160	54%
2009	3426	1902	56%
2010	4844	2689	56%

Kaitseliidu varustatus paranes oluliselt

2007. aastast on suuremat tähelepanu pööratud Kaitseliidu arendamisele. Kui seni oli vabatahtlikke koondav Kaitseliit relvastuse ja varustuse osas pigem vaeslapseks, siis nüüd on oluliselt parandatud kaitseliitlaste varustatust. Seeläbi on kasvanud ka Kaitseliidu roll sõjaliste ning tsiviilülesannete täitmisel. Kaitseliidu liikmeskond kasvab järjepidevalt, ulatudes nüüd juba 12 000 liikmeni.

Suurt tähelepanu on pööratud ka Kaitseliidu väiksemate kohalike üksuste arendamisele. Sõjalise kaitse arengukava näeb ette loobumist suurte ja kohmakate maakaitsepataljonide formeerimisest Kaitseliidu baasil ning tagasipöördumist väiksemate, kompanii-suuruste üksuste juurde, mille mehitamine lähtub Kaitseliidu territoriaalsuse printsiibist – sama piirkonna võitlejad kuuluvad samasse allüksusesse.

Moodustati Kaitseliidu küberkaitseüksus

2011. aastal kinnitas valitsus määrusemuudatuse, millega loodi Kaitseliidu koosseisu eraldi küberkaitseüksus.

Üksus koondab vabatahtlikke IT-turbe spetsialiste. Küberkaitseliit pakub sobivat raamistikku küberkaitse ekspertidele omavaheliseks tihedaks suhtluseks, et tõsta küberkaitsealast kompetentsust.

Küberkaitseliit koondab enda alla infoturbe seisukohalt olulistel positsioonidel olevad ning enamasti erafirmade spetsialistid. Selline kooslus loob erakordse võimaluse ühildada riigi vajadused erafirmade huviga ja aitab kaasa riigi jaoks elutähtsate teenuste kaitsele nii tava- kui kriisilukorras.

Võimalike Eesti vastu suunatud küberrünnakute korral ei hakka Kaitseliidu küberkaitseüksus ise vastutegevust teostama, vaid jääb nõuandvasse rolli.

Suurenes riigikaitseõpetust õpetavate koolide arv

2008. aastal allkirjastasid kaitse- ja haridusminister riigikaitseõpetuse arendamise tegevusprogrammi 2013. aastani.

Programmi eesmärk on luua võimalikult soodsad tingimused, et riigikaitseõpetus oleks valikaine, mida soovivad oma kooli nii kooli juhtkond, õpilased kui ka nende vanemad. Tegevusprogramm näeb ette, et riigikaitseõpetust õpetavate koolide arv kasvab iga aasta kümne võrra.

Üldhariduskoolid saavad Kaitseministeeriumi kaudu taotleda riigieelarvest raha riigikaitseõpetuse tundideks vajalike õppevahendite soetamiseks ning riigikaitsealaagrite ja ekskursioonide korraldamiseks. Samuti korraldab Kaitseministeerium koos Tallinna Ülikooliga riigikaitseõpetajate kursust, kus riigikaitseõpetaja ametiks vajalikke teadmisi ja oskusi saavad täiendada juba praktiseerivad õpetajad ja omandada need, kes soovivad saada riigikaitseõpetajaks.

2010. aasta jaanuaris kinnitas valitsus gümnaasiumi uue riikliku õppekava, milles riigikaitseõpetus sai õigusaktiga sätestatud valikaine staatuse. Nüüd on riigikaitseõpetusel uus ainekava ning õppe maht on senisest kaks korda suurem – 35 tunni asemel 70 tundi. Seni paljuski õpetajate initsiatiivil toimunud riigikaitselaager on saanud ainekavas oma väljateenitud koha ja mahu. 2010. aastal alustati tööd uue riigikaitseõpiku koostamiseks, mis sarnaselt uue ainekavaga kujuneb senisest sisukamaks ja mahukamaks. Uued õpikud jõuavad õpilasteni 2011. aasta sügisel.

Riigikaitseõpetus annab noortele võimaluse näha ühiskonda, ajalugu ning maailmas toimuvat avaramalt. Riigikaitseõpetus aitab noortel mõista, et riigikaitse on seotud pea kõigi teiste eluvaldkondadega, mis tähendab, et oma riigi püsimine nõuab igaühe panust.

Riigikaitseõpetust õpetavate koolide arv

Õppeaasta	Koole
2007/08	80
2008/09	104
2009/10	117
2010/11	125

Käesoleva väljaande kirjastamisõigused kuuluvad Kaitseministeeriumile.
Väljaande mehaaniline või elektrooniline reprodutseerimine või muul viisil paljundamine,
sh fotopaljundus, kontaktkopeerimine ärilistel eesmärkidel on keelatud.

Koostanud: Kaitseministeerium, avalike suhete osakond.

Kujundus: PULT

Trükk: Aktaprint

Fotod: Kaitseministeerium, Eesti Kaitseväge Peastaap

02.2011

KAITSEVALDKONNA JUHID

JAAK AAVIKSOO,
kaitseminister

Kindralleitnant **ANTS LAANEOTS,**
Kaitseväge juhataja

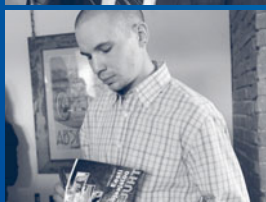
Kolonelleitnant **RAIVO LUMISTE,**
Kaitseliidu ülem

KAIRI RIKKO,
Kaitseressursside Ameti peadirektor

TARMO TÜRKSON,
Teabeameti peadirektor

KRISTJAN LUTS,
Eesti Sõjamuuseumi direktor